

Nr 151.

Af herr **Eriksson** i Grängesberg **m. fl.**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t* angående en *allsidig utredning rörande tullsystemets verkningar m. m.*

Det har på senare tid börjat förmärkas en alltmer växande oro öfver *lefnadskostnadernas stegring*. I de små hemmen, där arbetet för den dagliga födan snart sagdt blifvit lifvets enda innehåll, finner man till sin förfäran, att de med uppjudande af alla krafter förvärfvade slantarna smälta samman och förlora i värde. Deras köpkraft minskas och årslönen blir alltmer otillräcklig för familjens uppehälle. En arbetare, som i sin krafts dagar lyckats bereda sig en inkomst, hvilken med säkerhet beräknats vara tillräcklig äfven under kommande år, ser sig långsamt men obevekligt flyttas allt närmare den gräns, där nöden grinar till mötes utan att han förmår afvärja faran.

Från de små hemmen börjar en allt högljudare klagan förnimmas. Den *måste* tränga fram att bli hörd.

Men det är ej endast från de fattigas läger knot och klagan höres. Äfven produktionsledarna ge till känna sitt bekymmer och vilja erfara, om ej lefnadskostnadernas stegring sänker vår konkurrenskraft i förhållande till andra folk och sålunda ytterligare förvärrar tillståndet. För två år sedan väddade en talare i Riksdagen till svenska industriförbundet att uppmärksamma denna sak. Nu har detsamma äfven i skrifvelse på hösten år 1910 ingått till Kungl. Maj:t, hvori det med styrka framhålles, att en utredning om arbetareklassens lefnadsförhållanden är nödvändig för att erhålla »känedom om det egna landets förmåga att bestå i den konkurrenskamp om leverans af arbetsprodukter till andra länder, hvarom industriländerna hårdnackadt täfla och måste af själfbevaringsdrift täfla». Därmed skulle äfven kunna belysas orsakerna till »vår långsamma kapitalbildning och den påstådda obenägenheten för sparande».

Nyligen har också Älfsborgs läns industri- och handelskammare i Borås väckt uppmärksamheten på den kringgripande dyrtiden genom en skrivelse till stadsfullmäktige i denna stad, hvare det heter. »Ej sällan uttalas såväl i ortens tidningar som ock man och man emellan det omdömet att prisen å lifsmedel äro synnerligen höga — — —», och det begäres, att stadsfullmäktige i Borås ville låta verkställa en utredning i frågan. Uti emigrationsutredningens publikationer återspelas äfven producenternas oro öfver de ökade lefnadskostnaderna och däraf följande minskad köpkraft hos konsumenterna.

De kommunala myndigheterna ha icke heller kunnat förbli oberörda af en orostämning, som yttrar sig inom vida befolkningslager. Det ena samhället efter det andra tillsätter kommittéer eller söker på annat sätt utreda orsaken till prisstegringen och vidtaga åtgärder för att undanröja densamma. De reglera mjölk- och brödhandeln, leda varuströmmen till stora saluhallar, bygga slakthusanläggningar och organisera engroshandeln för att öka tillförseln och utjämna priserna.

Men det blir alltmera tydligt, att de kommunala myndigheterna icke ensamma mäktat hejda den likt en flodvåg stigande prisrörelsen. Här måste *staten* ingripa. Så långt dess makt sträcker sig, måste den uppta en energisk strid mot dyrtiden.

Med hvad har *staten* hittills gjort? Man kan tryggt säga: »Så godt som ingenting». Det förefaller, som om en domning gripit sinnena efter tullstridens dagar. Man vill ogärna befatta sig med dessa spörsmål, skjuter dem å sido och vill kanske gärna lefva sig in i den tanken, att slutligt ordnande af förhållandena kommit till stånd med tullsystemets införande.

Om man går att söka reda på orsakerna till dessa bekymmersamma förhållanden, torde det visa sig, att flera faktorer härvid samverka.

Varutransporternas rationella ordnande är ett problem, som hos oss blifvit i betänklig grad försummadt. En mera ändamålsenlig varuförmedling mellan jordbrukaredistrikt och tätare bebyggda orter torde i väsentlig mån kunna bidra till lägre matvarupriser. En annan på prisbildningen väsentligt inverkan faktor torde de många mellanhänderna utgöra. Landtmannen säljer i regel sin produkt till någon uppköpare. Först ur andra eller tredje hand kommer den till konsumenten. Vid passerandet af dessa mellanhänder ha varorna fördyrats till skada för konsumenten och utan fördel för producenten. Ett förnuftigare ordnande af varuutbytet är ett trängande kraf, väl värdt statsmakternas varma intresse.

Utan att förringa betydelsen af dessa faktorers inflytande på prisbildningen torde dock icke kunna förnekas, att tullarne äro mäktiga häfstänger för åstadkommande af höga varupriser. I regel torde priserna vara så mycket högre i vårt land än värdshandelspriset som tullens belopp.

Sant är, att många spörsmål tar regeringens och Riksdagens uppmärksamhet i anspråk, men därför får man icke glömma tullfrågan, Problemet, tull eller frihandel, är aktuell i alla kulturländer. I England ha protektionisterna förgäfves kraft införande af skyddstullar. I Tyskland, Amerika m. fl. länder resa de breda befolkningslagren en allt starkare protest mot tullarne. I vårt land gör sig en allt starkare frihandelsstämning gällande, folket har genomskådat bedrägligheten af löftena från 1880-talet.

Tullmiljonerna, som skulle gälda statsskulden och bereda de fattiga en tryggad ålderdom, ha gått till pansarbåtar. Arbetslöshetens fruktansvärda spöke grinar lika hotfullt mot arbetareklassen i vårt land som i andra länder. Och detta i trots af att hundratusentals arbetare under de senaste årtiondena sökt sig ett hem i främmande land. Tullarne, som skulle ge rikligt med arbete och bröd, äro vanmäktiga. Framst af allt skulle tullarne räcka bönderna en hjälpande hand, lätta deras bekymmer, öka deras förvärfsmöjlighet. Ha bönderna mindre anledning att klaga nu än förut, är icke deras ställning fortfarande bekymmersam? Ha de möjligen genom tullarne fått i någon mån ökade inkomster, ha tullarne på samma gång afsevärdt stegrat deras utgifter. Hvad de genom tullarne fått in ha de genom dem fått betala ut igen och mer till. Tullarne synas ha varit till verklig fördel endast för ett fåtal förmögna, som genom dem bereds större möjlighet att med ringa ansträngning hastigt öka sin förmögenhet.

I få om ens något annat land har trustväsendet så hastigt utvecklats som hos oss. Öfverallt möta oss trustmonopol med konstlad fördyring af varupriserna. En sammanslagning af ett flertal hvar för sig svaga företag för åstadkommande af rationellare drift, mindre produktionskostnader och bättre möjlighet att ordna produktionen efter förefintliga behof är i och för sig för ett land lyckligt. Det är en högre driftsform som bör befordras, men då dessa sammanslutningar använda sin samlade makt för att hänsynslöst uppskörta köparne, kan det icke vara tillbörligt, att staten gynnar deras förehafvande med höga tullar.

Där tullarne icke gynnat tillkomsten af trustmonopol, ha de på annat sätt verkat skadligt. De ha premierat dåliga arbetsmetoder och mindre skicklig arbetsledning samt framskapat inom vissa näringsgrenar

mer än behöfligt antal hvar för sig svaga fabriker eller ock ha de befordrat uppkomsten af rena parasitindustrier. Våra protektionister hämta med förkärlek sina argument från Tyskland. Detta lands tullar äro deras ideal. Men de glömma att jämföra vårt lands folkmängd med Tysklands. Tullen verkar icke på samma sätt fördyrande i ett stort tullområde som i ett mindre. Där finns inom tullmuren större afsättningsmöjlighet med däraf följande större inhemsk konkurrens.

Alla väsentliga förändringar af tulltaxan, som företagits sedan 1888, ha haft till ögonsikte att skärpa tullsatserna.

Genom taxans uppdelning vid senaste revision i flera rubriker än förut möter det svårigheter att i hvarje detalj påvisa förhållanden mellan de förutvarande och de nya tullsatserna, men afgjordt säkert är, att väsentliga höjningar blifvit genomförda.

Någon mera betydande förändring af kommitténs förslag ville icke bevillningsutskottets och Riksdagens majoritet vara med om. Man ansåg sig behöfva ett stort antal spetsar vid underhandlingen med Tyskland. Denna är nu slutförd, och många spetsar stå kvar. Det blir nu intressant att se, om de, som varit med och utarbetat nya tulltaxan, komma att yrka på deras borttagande.

Många medborgare i vårt land anse tullarne vara till skada för en sund ekonomisk utveckling. Andra åter försäkra med en orubblig tro, att utan tullar vore landets näringslif dömdt till undergång. Hvad är då naturligare, än att statsmakterna föranstalta om en opartisk undersökning i detta afseende? Den socialdemokratiska riksdagsgruppen har vid två föregående riksdagar kräft en undersökning om tullarnas nytta och betydelse utan att vinna gehör för sitt yrkande. Tullvännerna ha ställt sig absolut afvisande, och de, som haft frihandelsvänliga sympatier, ha icke ansett tiden lämplig. Då nu tyska handelstraktaten väl är i hamn, torde inga opportunitetsskäl längre förefinnas, utan alla böra kunna enas om ett bifall till vår framställning.

På grund af det anförda tillåta vi oss föreslå,

att Riksdagen måtte besluta,

att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta skyndsamt verkställa en möjligast allsidig utredning rörande tullsystemets verkningar samt lämpligheten af dess afskrifning eller modifiering, hvarvid särskildt bör beaktas, i hvad mån lifsmedelstullarna till skada för befolkningens breda lager och till förfång för vårt lands konkurrenskraft på

världsmarknaden verka till fördyring af lefnadskostnaderna, samt för Riksdagen framlägga de förslag, denna utredning må föranleda;

att likaledes hos Kungl. Maj:t anhålla, att, i samband med denna utredning, måtte uppgöras en plan för att, dels genom besparingar och dels genom beredande af andra inkomstkällor för staten, ordna frågans statsfinansiella sida, därest Riksdagen finner sig böra, sedan utredningen föreligger, besluta lifsmedelstullarnas fullständiga afskaffande samt däremot svarande eller eljest påkalladt borttagande af eller nedläggning i öfriga tullsatter.

Stockholm den 26 januari 1912.

Bernh. Eriksson.

<i>Hj. Branting.</i>	<i>Carl Lindhagen.</i>	<i>Herm. Lindqvist.</i>
<i>E. Palmstierna.</i>	<i>Fr. W. Thorsson.</i>	<i>A. J. Christierson.</i>
<i>Nils Persson.</i>	<i>Värner Rydén.</i>	<i>Viktor Larsson.</i>

Nr 152.

Af herrar **Waldén** och **Thorsson**, *om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inskränkning af antalet förste kontrollörer vid sockerbeskattningen.*

Den omorganisation, som 1907 genomfördes beträffande kontrollen öfver tillverkningsbeskattningen i riket, hvarigenom ett centralt ämbetsverk, kontroll- och justeringsstyrelsen, upprättades och dessutom en del förändringar beträffande den underordnade tjänstemannakårens organisation m. m. genomfördes, hade till uppgift att åstadkomma såväl större enhetlighet på ifrågavarande förvaltningsområde som äfven största möjliga besparingar inom detsamma.

I viss mån torde väl äfven dessa syftemål hafva vunnits genom nämnda omorganisation. Det torde dock kunna ifrågasättas, huruvida densamma i alla afseenden varit ägnad att åstadkomma en kontroll,